

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Kokonaisuutena selonteon toimenpidesuunnitelmassa jää mietityttämään erityisesti nämä asiat:

jos kulttuuri on inhimillisen toiminnan keskeisin muutosvoima, miksi tulee tuskin mainituksi poliittisissa ohjelmissa? Tämä tavoite kannattaisikin ottaa nyt vakavasti ja alkaa oikeasti tuomaan kulttuuria ja taidetta poliittisiin keskusteluihin

ympäristökriisiin pitäisi olla yksi keskeisistä asioista tämän aikavälin suunnitelmissa

toimeenpanossa tarvitaan sellaista systeemitason älykkyyttä, etteivät resurssit katoa organisaation muutoksiin, hallinnollisiin menoihin ja taidetta ympäröivien rakenteiden ylläpitämiseen kulttuurin ja taiteen tekijöiden kustannuksella. Taiteilijat tietävät kokemuksesta, että näin usein käy.

“taide” mainitaan selonteossa varsin harvoin. Mistä tämä kertoo?

Vaikka suunnitelma kurottaa kuudentoista vuoden päähän ja se sisältää paljon hienoja tavoitteita ja toimeenpanoehdotuksia, on sen vastaanottaminen avoimin mielin haastavaa kulttuurialalla työskenteleville lähivuosien säästösuunnitelmien valossa. Kun kulttuurialan (jo korona-aikana kovasti kärsineitä) verkostoja ja alan toimintamahdollisuuksia rajoitetaan voimakkaasti nyt, eivät selonteon tavoitteet tunnu missään mielessä realistisilta. Tällaisen ristiriitaisen viestin lähettäminen asettaa lausuntojen antajat omituiseen asemaan - ikään kuin eteemme maalattaisiin loistelias tulevaisuus juuri kun on vedetty jalat alta niin, että emme pysty liikkumaan sitä kohti.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoite 1: "Kulttuuri on merkittävin inhimillisen toiminnan muutosvoima" on kannatettava näkemys ja tavoite. Selonteon ehdottamat toimenpiteet eivät kuitenkaan vastaa tavoitteen asettamaan haasteeseen: mikäli kulttuuri todella nähdään merkittävimpänä inhimillisenä muutosvoimana, tulisi kulttuuripolitiikka nostaa poliittisen keskustelun keskiöön ja kulttuurin rahoitus huomattavasti korkeammalle tasolle. Selonteossa jää myös artikuloimatta, millaista muutosta kulttuurin toivotaan yhteiskunnassa saavan aikaan - lukuunottamatta kasvun ideologiaa, jonka voi rivien välistä tulkita taloudelliseksi kasvuksi. Onko kulttuurilta toivottu muutos taloudellisen kasvun lisääminen? Kyseenalaistamme kasvuideologian soveltuvuuden ympäristökriisin aikakaudella. Ehdotamme sen sijaan kaksisuuntaista tulkintaa kulttuurin mahdollisuuksista muutosvoimana. Ensinnä elinvoimainen kulttuurielämä tuottaa ennakoimattomia muutoksia yhteiskunnallisessa ajattelussa ja toiminnassa - poliittisesti ohjattu taide ja kulttuuri on epädemokraattisten yhteiskuntien oire. Toisekseen, ilmastonmuutos ja lajikato uhkaavat varsin lyhyellä aikavälillä ihmiskunnan mahdollisuutta selviytyä, minkä takia työskentelyn niitä vastaan tulisi olla yhteiskunnallisten muutosten ensimmäinen prioriteetti.

Tavoite 2: Tällä hallituskaudella toteutettavat leikkaukset asettavat tämän tavoitteen kyseenalaiseen valoon. Tavoite itsessään on hyvä, mutta sen toteutumisen mahdollisuuksia romutetaan parhaillaan. Leikkaukset tulevat heikentämään kansallista kulttuuriverkostoa, kun osa alan organisaatioista, yhdistyksistä ja muista toimijoista tulevat menettämään toimintaedellytyksensä. Verkoston rakentaminen uudestaan tulee vaatimaan paljon suurempia taloudellisia panostuksia kuin sen ylläpitäminen ja kehittäminen vaatisi. Siksi pidämme tämän sinänsä hyvä tavoitteen toteutumista epätodennäköisenä selonteon aikajänteellä, tämänhetkisen tilanteen valossa. On tutkitusti tiedossa, että kulttuuriin sijoitetuilla rahoilla on hyvä tuotto. Siksi nyt tehdyt leikkaukset vaikuttavat ideologisilta ja saavat selonteon lukijan epäilemään sitä, onko hallituksen sitoutuminen tavoitteeseen vilpittöntä.

Tavoite 3: Viitaten edelliseen, kulttuuriverkoston karsiminen ja toimijoiden rahoituksen leikkaamisen aikaansaama kulttuurituotteiden hintojen nousu toimivat nimenomaisesti tätä tavoitetta vastaan, kun kulttuurin alueellinen saatavuus sekä saavutettavuus pienituloisille heikentyy. Toisekseen: epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan "lasten ja nuorten omaehtoisella kulttuuritoiminnalla". Ja mitä tarkoittaa sen tunnistaminen osaksi kulttuuripolitiikan kenttää?

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Kulttuurin tekijät avainasemassa, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö, pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, kansainvälistyvä kulttuuri]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Todellisuuden tutkimuskeskus on taiteen kentällä pieni mutta aktiivinen toimija, jonka toiminnassa on tutkimuksellinen ote ja valtavasti osaamista. Olemme ruohonjuuritason toimija, joka pyrkii aktiivisesti teoksissaan käsittelemään yhteiskuntaa ja pitämään toiminnallaan keskustelua taiteen paikasta ja merkityksestä yllä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Toimenpide 2: Kulttuurin tekijät avainasemassa. On tarpeetonta sisällyttää kaikkien kulttuuri- ja taidealan toimijoiden koulutukseen pedagoginen ja yrittämiseen liittyvä ammatillinen osaaminen. Taiteen pedagogeille on jo omat koulutuksensa, samoin tuotannollisiin tehtäviin. Tämä tarkoittaisi myös taiteilijan ammattitaitoon valmistavien opintosisältöjen vähentämistä, ja siten heikommalla ammattitaidolla valmistuvia taiteilijoita.

Toimenpide 3: Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripoliittikkaa. Mietityttämään jää se, miksi monialainen kulttuuripoliittikka koskee erityisesti "innovaatiojärjestelmää" ja talouskasvua.

Toimenpide 4: Kestävyydestä ei pitäisi voida puhua ilman ekosysteeminäkökulmaa. Koko selonteossa on jätetty lähes huomiotta ympäristökriisin vaikutukset, puhumattakaan sen pysäyttämisestä. Kriittikön talouskasvuun pyrkiminen vailla todellista kestävyysanalyysiä on nykytilanteessa kestävä ja auttamattoman vanhanaikainen.

Toimenpide 7: Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö. Tässä puhutaan arvokkaasti suoraan valtion budjetin kulttuuriosuuden nostamista.

Yleiset huomiot: Selonteossa käsitellään kansainvälistymistä etupäässä suomalaisten taiteilijoiden mahdollisuutena päästä toimimaan kansainvälisillä markkinoilla. Vastavuoroisuus mainitaan, mutta tulisi määritellä, mitä sillä tarkoitetaan. Olisi hyvä tuoda esille se, että kansainvälisyyden tulisi olla vastavuoroista eli kulttuurilaitoksilla tulee olla resursseja myös tuoda kansainvälisiä taiteilijoita Suomeen ja toteuttaa yhteistuotantoja. Tämä osaltaan auttaa rakentamaan kestäviä verkostoja, joiden avulla syntyy pysyviä mahdollisuuksia suomalaisille taiteilijoille olla mukana kansainvälisessä toiminnassa. Kansainväliset vierailut ja yhteistyöt ja niiden kautta syntyvä esitystoiminta tukee myös yleisön taiteen tuntemusta.

Selonteossa ei mainita yleisötyötä lainkaan. Siihen viitataan s. 13 melko suppeassa muodossa kohdassa "Tulkinta ja arvostus", mutta varsinaisesti yleisötyön merkitystä ei nosteta esiin tai luoda sille omaa tulevaisuudenkuvaa. Esimerkit ovat tietopohjaista taidekasvatusta mutta omakohtaisesta taiteen tekemisestä puhutaan vain lasten ja nuorten harrastuksena.

Sivulla 23 puhutaan kansalliskielistä yhteiskuntaa selkeästi ja vahvasti yhdistävänä tekijänä. Onkin tärkeää ylläpitää jo olemassa olevien kansalliskielin asemaa ja elinvoimaa, mutta kun puhutaan kahdenkymmenen vuoden päähän ulottuvasta visiosta olisi hyvä ottaa tavoitteeksi myös uusien vähemmistökielien tukeminen ja Suomen kehittäminen positiiviseksi monikielisyyskulttuuriksi.

Kirsi Katja
Todellisuuden tutkimuskeskus